

Vettämillä ennallistettavaa entistä turpeenostoluetta valtionyhtiö Bord na Móna mailla Keski-Irlannissa.

28.5.2026

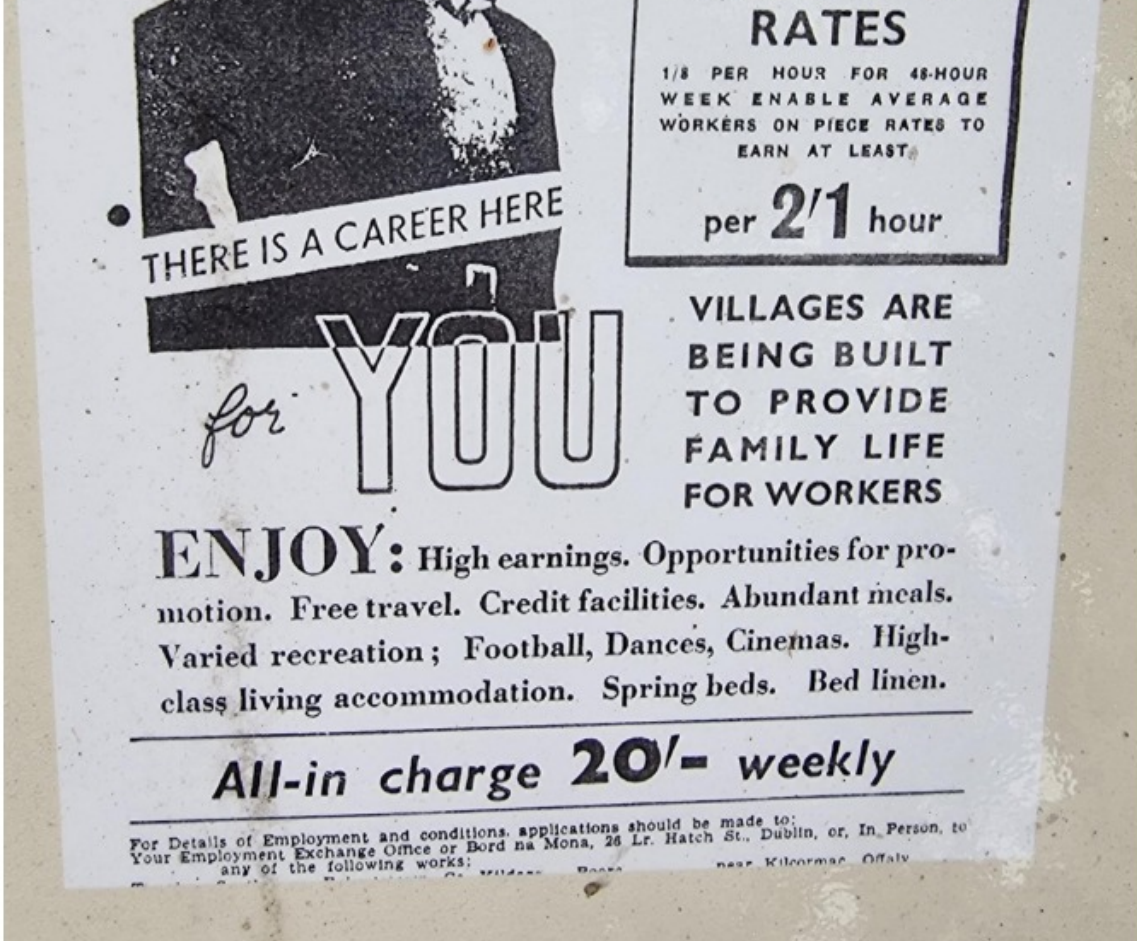
Nina Tokola, Maija Halonen, Simo Häyrynen, Jaakko Karvonen & Taru Peltola

Mitä Irlannin turvemurros opettaa oikeudenmukaisesta siirtymästä?

Vierailimme Suo 2.0 -hankkeen porukalla toukokuussa 2025 Irlannissa tutustumassa turvemaiden ennallistamiseen ja siirtymän oikeudenmukaisuuteen turvetuotannosta luopumisen jälkeen.

Viiden päivän aikana kuljimme Dublinista Keski-Irlannin suoseuduille ja tapasimme niin viranomaisia, tutkijoita, järjestöjä kuin paikallisyhteisöjä ja entisiä turvetuotannon työntekijöitäkin.

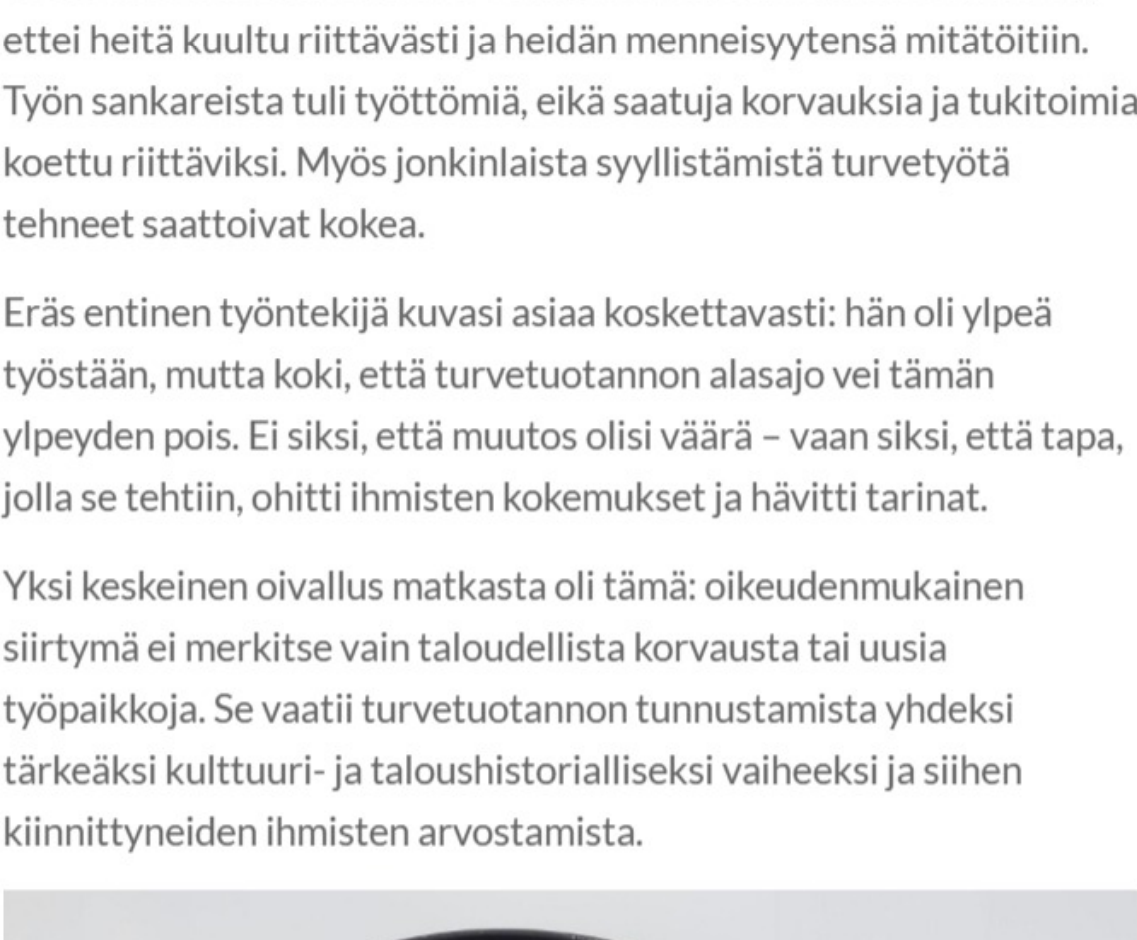
Matka tarjosi vahvan muistutuksen siitä, että turvemurros ei ole vain tekninen tai taloudellinen muutos, vaan myös syvästi yhteiskunnallinen ja kulttuurinen prosessi – ja juuri siksi myös vaikea.

Suo 2.0-hankelaiset tutustumassa Lemonaghanin suon energiasiiirtymään ja sen arkeologisiin rikkauksiin Keski-Irlannissa. Klikkaa kuvaa tutustuaksesi alueen suohankkeisiin. Valokuva: Nina Tokola

Turve rakensi kokonaisia yhteisöjä

Irlannissa turpeen merkitys muistuttaa monin tavoin metsäteollisuuden roolia Suomessa. Valtionyhtiö Bord na Móna (BnM) rakensi turvetuotannon ympärille kokonaisia yhdyskuntia 1900-luvun jälkipuoliskolla. Turve toi työtä, toimeentuloa ja infrastruktuuria alueille, jotka olivat aiemmin heikosti kehittyneitä.

Bord na Móna-yhtiön mainos turvetyöntekijöiden rekrytoimiseksi 1960-luvulla. Valokuva: Nina Tokola

Moni tapaamamme ihminen kuvasi turvetta osaksi koko elämäntapaa: työ, yhteisö, koti ja identiteetti kietoutuivat siihen. Turpeenosto ei ollut vain elinkeino, vaan myös sosiaalinen tapahtuma ja sukupolvelta toiselle siirtyvä kokemus.

Tämä tausta on tärkeä ymmärtää, kun puhutaan turpeen käytöstä luopumisesta.

“Siirtymä tapahtui yhdessä yössä”

Turvetuotannon alasajo Irlannissa oli nopea. Bord na Móna ilmoitti turpeenoston pysyvästä lopettamisesta vuonna 2021 ja yhdessä yössä tuhannet ihmiset menettivät työnsä ja yli 20 yhteisöä joutui uuden tilanteen eteen.

Vaikka siirtymän tarve ja sen ympäristölähtöiset perustelut hyväksyttiin, tapa, jolla muutos toteutettiin, herätti kritiikkiä. Useissa keskusteluissa nousi esiin sama kokemus: ihmiset kokivat, ettei heitä kuultu riittävästi ja heidän menneisyytensä mitätöitiin. Työn sankareista tuli työttömiä, eikä saatuja korvauksia ja tukitoimia koettu riittäviksi. Myös jonkinlaista syyllistämistä turvetyötä tehneet saattoivat kokea.

Eräs entinen työntekijä kuvasi asiaa koskettavasti: hän oli ylpeä työstään, mutta koki, että turvetuotannon alasajo vei tämän ylpeyden pois. Ei siksi, että muutos olisi väärä – vaan siksi, että tapa, jolla se tehtiin, ohitti ihmisten kokemukset ja hävitti tarinat.

Yksi keskeinen oivallus matkasta oli tämä: oikeudenmukainen siirtymä ei merkitse vain taloudellista korvausta tai uusia työpaikkoja. Se vaatii turvetuotannon tunnistamista yhdeksi tärkeäksi kulttuuri- ja taloushistorialliseksi vaiheeksi ja siihen kiinnittyneiden ihmisten arvostamista.

Robert Ballagh: Turpeenleikkaaja. Valokuva: Nina Tokola

Turve ei ole vain turvetta

Irlannissa toistui ajatus: “*turf is not just turf*”. Sama maa-aines merkitsee eri asioita eri yhteyksissä.

Kotitalouksissa turve (turf) on kotitarvekäytön myötä osa arkea ja perinnettä. Laajemmassa mittakaavassa turve (peat) on mahdollistanut teollistumisen. Turve näkyy maisemassa, se on osa alueen historiaa ja sillä on kulttuurisymbolinen merkitys. Siihen liittyy omalaatuinen paikkatunne.

Tämä monimerkityksisyys tekee turvesiirtymästä erityisen herkkää. Kun turpeen käyttö loppuu, katoaa samalla osa yksilön, yhteisön ja kansan identiteetistä.

Toinen kiinnostava havainto oli sukupolvien ero. Vaikka turpeella on edelleen vahva asema, nuoremmat sukupolvet ovat jo etäännyneet soista – aivan kuten Suomessaakin.

Ennallistaminen ei ratkaise kaikkea

Turvemaiden ennallistaminen on Irlannissa laajasti hyväksytty tavoite. Vettäminen ja kosteikkojen palauttaminen nähdään tärkeänä ilmaston ja luonnon kannalta, ja hankkeita tehdään ympäri maata.

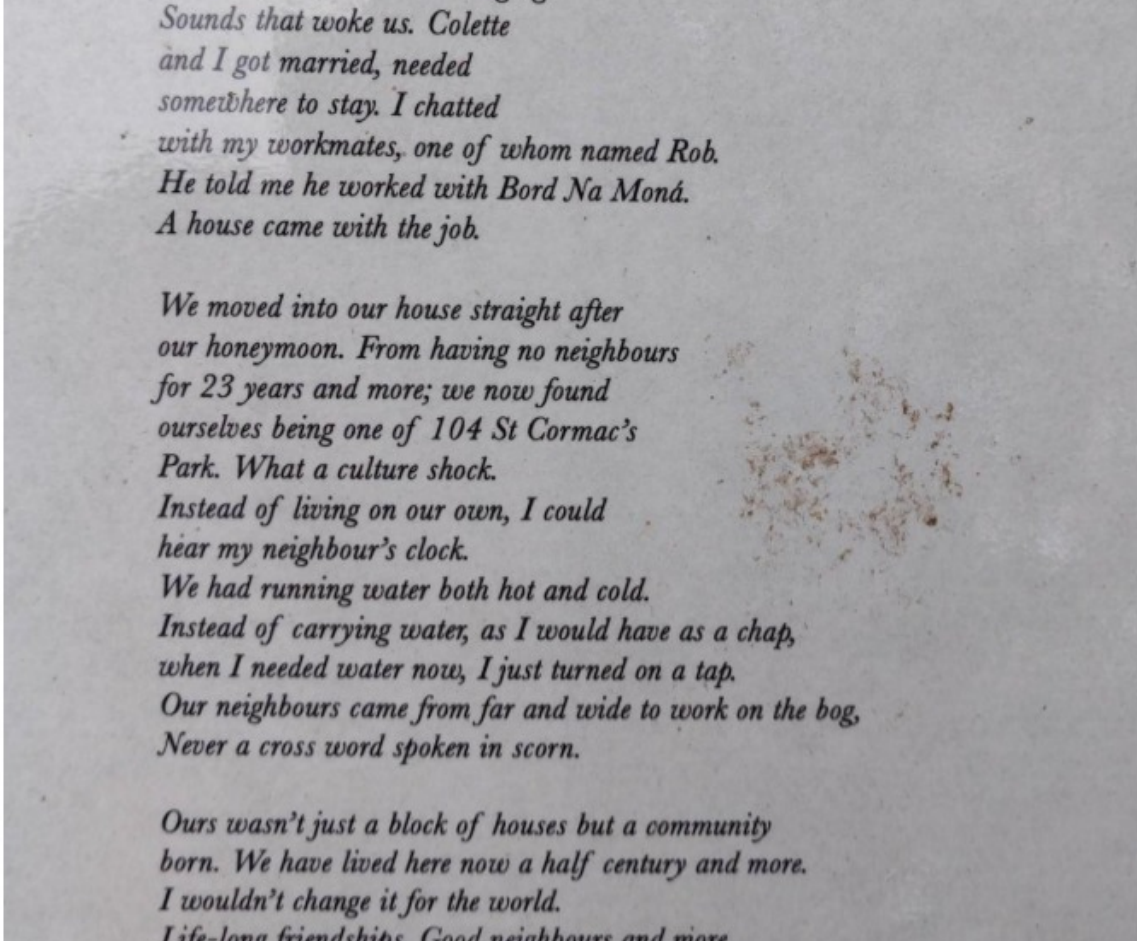
Silti paikallistasolla näkökulma on kaksijakoinen.

Ennallistaminen ei tuo merkittävästi työpaikkoja, eikä se korvaa turvetuotannon taloudellista roolia. Usein työt tehdään ulkopuolisten toimesta, eikä hyöty valu suoraan paikallisyhteisöön.

Tämä herättää kysymyksen: mitä tapahtuu alueille, joissa vanha elinkeino on kadonnut, mutta uutta ei synny riittävästi tilalle? Miten ennallistetaan yhteisö?

Uudet elinkeinot – lupauksia ja rajoja

Irlannissa etsitään aktiivisesti uusia toimeentulon lähteitä. Matkailu, turvealueiden metsittäminen ja viljely, sekä uusiutuva energia nousivat esiin “mahdollisuuksien sektoreina”.

Tuulivoimaa myös vastustetaan. Valokuva: Taru Peltola

Yhteisö ratkaisee paljon

Yksi vahvimista havainnoista liittyy yhteisöjen erilaisiin valmiuksiin.

Paikoissa, joissa oli aktiivisia toimijoita, osaamista ja yhteistyötä, oli pystytty rakentamaan uusia polkuja eteenpäin. Esimerkiksi [Kilcormac](#) in kylässä korostui ajatus siitä, että tulevaisuus ei perustu yhteen suureen työnantajaan, vaan moniin pienempiin mahdollisuuksiin.

Samalla tuli selväksi, että kaikki yhteisöt eivät ole samassa asemassa. Uusien hankkeiden suunnittelu, rahoituksen hakeminen ja yhteistyön rakentaminen vaativat osaamista ja resursseja, joita kaikilla ei ole.

Tässä roolissa korostuivat erilaiset välittäjät kuten [yhteisöjen tukijat](#) ja [paikalliset kehittämisorganisaatiot](#). Vahvimpia vaikuttavat olevan ne yhteisöt, joissa yhteistyö toimii koulutusorganisaatioiden, julkisen sektorin, kehittämisorientoituneiden yritysten ja yhdistysten sekä tavallisten ihmisten välillä.

Saappaat ovat tukevasti turpeessa, kun Tullamore Lions Club yhdessä Birr Lions Clubin ja yksityisen maanomistajaperheen kanssa vievät eteenpäin Clonbeale-suon ennallistamishanketta. Klikkaa kuvaa tutustuaksesi hankkeeseen. Valokuva: Taru Peltola

Mitä tästä voi oppia Suomessa?

Irlanti ei ole suora malli Suomelle, mutta se tarjoaa arvokkaan peilin.

Eriyksen tärkeä oppi liittyy siihen, että siirtymä ei ole vain tekninen tai taloudellinen kysymys. Se koskettaa myös identiteettiä, historiaa ja kokemusta arvostuksesta.

Jos nämä ulottuvuudet jäävät huomioimatta, syntyy helposti kokemus epäoikeudenmukaisuudesta – vaikka siirtymän tavoitteet olisivat sinänsä laajalti hyväksyttyjä.

Toinen keskeinen havainto on yhteisöjen rooli. Muutos ei tapahdu pelkästään ylhäältä ohjatuilla ohjelmilla, vaan se edellyttää aktiivista paikallista toimijuutta, osaamista ja mahdollisuutta vaikuttaa.

Ehkäpä tärkein oivallus on kuitenkin tämä: Oikeudenmukainen siirtymä ei tarkoita vain sitä, että kukaan ei jää jälkeen – vaan myös sitä, että mennyt saa säilyä osana tarinaa.

Seamus (Digger) Barronin kuvaus “Suon Todistaja”-elämästä turveyhtiön palveluksessa. Valokuva: Simo Häyrynen

Kirjoittajat toimivat tutkijoina ja opettajina Itä-Suomen yliopistossa ja Suomen ympäristökeskuksessa.